

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративне судочинство України : [підручник] / за заг. ред. Т.О. Коломоець. – К. : Істина, 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apeyacia.org.ua/content/5-ponyattya-vidi-ta-zmist-pravovih-aktiv-derzhavnogo-upravlinnya>.
2. Журавель Я.В. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Я.В. Журавель. – К., 2007. – 227 с.
3. Ухина С.В. Локальное нормотворчество (вопросы теории и практики) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история правовых учений» / С.В. Ухина. – Волгоград, 2006. – 25 с.
4. Самощенко И.С. О правовых формах осуществления функций Советского государства / И.С. Самощенко // Советское государство и право. – 1956. – № 3. – С. 81–91.
5. Дудченко В. Адміністративний договір як різновид публічно-правового договору (деякі теоретичні аспекти) / В. Дудченко // Актуальні проблеми держави і права. – 2001. – № 12. – С. 69–72.
6. Казьмин И.Ф. Закон о законах: проблемы издания и содержания / И.Ф. Казьмин, С.В. Поленина // Советское государство и право. – 1989. – № 12. – С. 3–7.
7. Авер'янов В.Б. Державне управління : проблеми адміністративно-правової теорії та практики / В.Б. Авер'янов. – К. : Факт, 2003. – 384 с.
8. Ковачев Д.А. Механизм правотворчества социалистического государства: вопросы теории / Д.А. Ковачев. – М. : Юридическая литература, 1977. – 112 с.
9. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.

УДК 342.5

**ПОДАТКОВІ СУДИ ТА КВАЗІСУДОВІ ПОДАТКОВІ ОРГАНИ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

**TAX COURTS (TRIBUNALS) AND QUASI-JUDICIAL TAX BODIES: THE
INTERNATIONAL EXPERIENCE**

Беспалова А.О.,

*аспірант кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Статтю присвячено одній з актуальних проблем сучасного податкового права – зарубіжному досвіду способів оскарження платниками податків дій (бездіяльності) контролюючих органів. Досліджено статус та місце спеціалізованих судових та квазісудових органів із розгляду податкових спорів у системі податкового адміністрування на прикладі зарубіжного досвіду. Автором проаналізовано ефективність процедур адміністративного й судового оскарження дій (бездіяльності) контролюючих органів для вітчизняної системи податкового адміністрування.

Ключові слова: податковий суд, квазісудові податкові органи, податкові спори, процедура адміністративного оскарження, процедура судового оскарження.

Статья посвящена одной из актуальных проблем современного налогового права – зарубежному опыту способов обжалования налогоплательщиками действий (бездействия) контролирующих органов. Исследован статус и место специализированных судебных и квазисудебных органов по рассмотрению налоговых споров в системе налогового администрирования на примере зарубежного опыта. Автором проанализирована эффективность процедур административного и судебного обжалования действий (бездействия) контролирующих органов для отечественной системы налогового администрирования.

Ключевые слова: налоговый суд, квазисудебные налоговые органы, налоговые споры, процедура административного обжалования, процедура судебного обжалования.

The article is devoted to one of the topical issues of tax law: international experience of the ways of appealing actions (omissions) of supervisory bodies by taxpayers. The status and the place of specialized judicial body as well as quasi-judicial bodies for resolving tax disputes in the tax administration system are discussed by the example of international experience. The author analyzes effectiveness of the procedures of administrative and judicial appeal against actions (omissions) of supervisory bodies for the national tax administration system.

Key words: tax court (tribunal), quasi-judicial tax bodies, tax disputes, administrative appeal procedure, judicial appeal procedure.

Постановка проблеми. Неможливо уявити податкове адміністрування без налагодженого й ефективного механізму захисту прав платників податків. При цьому такий механізм повинен гармонійно поєднувати як приватний фінансовий інтерес платників податків, так і публічний фінансовий інтерес держави.

Стан дослідження. Податковий кодекс України, зокрема п. 17.1.7. ст. 17, передбачає право платників податків оскаржувати в порядку, встановленому цим кодексом, рішення, дії (бездіяльність) контролюючих органів (посадових осіб) [1]. В Україні такий механізм оскарження реалізується способом адміністративного та судового оскарження, активно

виступав і продовжує виступати предметом багатьох наукових досліджень таких вітчизняних учених, як Д.А. Бекерська, О.О. Бандурка, М.П. Кучерявенко, С.В. Пархоменко-Цироцианц, В.С. Кіценко, В.Б. Марченко та інші, праці яких слугують своєрідним орієнтиром у пізнанні правовідносин з оскарження дій та бездіяльності контролюючих органів.

Вважаємо, що зарубіжний досвід способів оскарження дій і бездіяльності контролюючих органів буде слугувати успішній імплементації корисних надбань у цій сфері. Метою статті виступає дослідження зарубіжного досвіду способів оскарження платниками податків дій (бездіяльності) контролюючих органів на прикладі окремих держав.

Виклад основного матеріалу. Вважаємо за доцільне розпочати з такої не відомої в Україні інституції, як Податковий суд. Заздалегідь підкреслимо, що він зустрічається не лише в країнах англо-американської системи права, таких як США, Великобританія, Канада, а й у Японії (Податковий трибунал), Німеччині, Мексиці.

У США податкові спори розглядаються судами декількох юрисдикцій. Так, податкові спори можуть розглядатися Претензійним судом США (United States Court of Federal Claims), який розглядає грошові позови проти американського уряду [2], Федеральними районними судами США (US District Courts), які розглядають спори з повернення переplat (refund cases) [2], та Податковим судом США (US Tax Court), який розглядає більшість податкових спорів відповідно до ст. ст. 6214, 6215 Кодексу внутрішніх доходів (IRC) [2], Правил і процедур розгляду в Податковому суді (Tax Court Rules of Practice and Procedure) [3].

Податковий суд США являє собою єдину судову інстанцію, де платники податків можуть оскаржувати свою заборгованість за податковими платежами без попередньої оплати й подальших позовів про відшкодування, на відміну від Претензійного суду США та федеральних районних судів США. Свою діяльність Податковий суд США розпочав у 1924 р. як Податкова апеляційна колегія – незалежне агентство виконавчої гілки влади, яку в 1942 р. перейменовано на Податковий суд США (US Tax Court), проте ця зміна назви (та одночасне перетворення його «членів» на «суддів») не супроводжувалася змінами в його статусі. Окрім 19 постійних суддів, до складу суду входять кілька спеціальних процесуальних суддів, яких призначає головуєчий суддя. Спеціальні процесуальні судді можуть ухвалювати судові рішення щодо справ, у яких ідеться про деклараторні рішення (рішення за встановленням позовом), у справах із незначними сумами та в інших справах, де суми несплати чи переplати перевищують 10 000 доларів, а також інші справи, за якими спеціальні процесуальні судді готують констатуючу частину рішення й саме рішення та подають це на розгляд постійного судді, який погоджується або відхиляє такі рішення. Основна функція Податкового суду – перегляд визначеної суми заборгованості за податковими зобов'язаннями, встановленої По-

датковим управлінням. Її можна виконати лише за таких умов: 1) якщо заборгованість безпосередньо встановлена Податковим управлінням; 2) якщо платника податків заздалегідь повідомлено про це; 3) якщо платник податків протягом встановленого строку подає до Податкового суду позовну заяву про перегляд визначеного розміру заборгованості за податковим зобов'язанням. Таким чином, Податковий суд США має судові, а не законодавчі або адміністративні повноваження. Метою його створення Конгресом США було тлумачення застосування законів про внутрішні державні доходи за виникнення суперечок між платниками податків та урядом [4, с. 19–20]. Слід відзначити, що платники податків, які мають намір звернутися до районного суду або претензійного суду, повинні спочатку сплатити суму податку та звернутися із заявою про повернення сплаченої суми до суду за власним вибором. Тоді як для звернення до Податкового суду платники податків можуть звернутися, навіть якщо суму податку ще не була сплачено [5, с. 24].

Аналізуючи положення Кодексу внутрішніх доходів [2], Правил і процедур розгляду в Податковому суді [3], можна зробити висновок, що юрисдикція Податкового суду США охоплює такі спори: 1) щодо повідомлень податкової влади про неправильну інформацію в податковій декларації (Notice of Deficiency); 2) щодо повідомлень про відповідальність правонаступника (Notice of Transferee Liability); 3) щодо повідомлень про фідучіарну відповідальність (Notice of Fiduciary Liability); 4) щодо деклараторних рішень; 5) щодо звітності (disclosure); 6) щодо виправлень і коригувань записів у декларації товариства (readjustment or adjustment of partnership items); 7) щодо адміністративних витрат (administrative costs); 8) щодо розгляду відмови зменшити інтерес (review of failure to abate interest); 9) щодо визначення службового статусу (determination of employment status); 10) щодо визначення звільнення від солідарної та індивідуальної відповідальності (determination of relief from joint and several liability); 11) щодо застави та справляння податків (lien and levy); 12) щодо перегляду винагород осіб, які вчиняють службові викриття (whistleblower awards).

Перегляд рішень Податкового суду США є виключною юрисдикцією Апеляційних судів США (United States Courts of Appeal), які мають виняткову юрисдикцію для розгляду рішення Податкового суду, крім Апеляційного суду США за федеральним округом (United States Court of Appeals for the Federal Circuit). Рішення будь-якого такого суду є остаточним, за винятком випадків витребування справи Верховним судом США з провадження суду нижчої інстанції [2].

У Німеччині також є система спеціальних судів, уповноважених розглядати спори, пов'язані з податковими деклараціями, вимогами доплати з прибуткового податку та іншими зборами: суди з фінансових питань нижньої інстанції – 18 фінансових судів (Finanzgericht), та Федеральний фінансовий суд (Bundesfinanzhof) у Мюнхені – вища інстанція [6].

створені на підставі положень ст. 95 Основного Закону Федеративної Республіки Німеччина, де передбачено таке: «У галузі загальної, адміністративної, фінансової, трудової та соціальної юрисдикції Федерація засновує в якості вищих судових інстанцій Федеральний верховний суд, Федеральний адміністративний суд, Федеральний фінансовий суд, Федеральний суд із трудових спорів і Федеральний суд із соціальних питань» [7, с. 95]. Фінансові суди та Федеральний фінансовий суд мають юрисдикцію з усіх питань податкового законодавства, за винятком адміністративних штрафів і кримінальних справ. На відміну від судів інших юрисдикцій, фіскальні суди характеризуються простою дворівневою структурою: суди першої інстанції – фінансові суди земель, посідають місце на рівні вищих регіональних судів, а Федеральний фінансовий суд є апеляційною інстанцією як Федеральний верховний суд із податкових і митних справ. Діяльність фінансових судів регулюється Процесуальним кодексом фінансових судів (Finanzgerichtsordnung) [8]. Цікаво, що в Німеччині, як і в США, можна звернутися до фінансового суду, лише якщо процедура адміністративного оскарження не принесла бажаних результатів [6]. Таким чином, адміністративна процедура оскарження має обов'язково передувати оскарженню в судовому порядку.

У Японії в системі органів податкового адміністрування існує Національний податковий суд (kokuzei fufuku shinpansho/National Tax Tribunal), який має 12 регіональних податкових судів (Regional Tax Tribunals) та 7 відділів регіональних податкових судів (Branches of Regional Tax Tribunals). Національний податковий суд ухвалює рішення щодо клопотань платників податків про перегляд рішень регіональних комісарів або окружного директора Податкової служби [9, с. 10]. Однак слід відзначити, що судовому оскарженню передують процедура адміністративного оскарження. При цьому клопотання про перегляд може бути подане до Національного податкового суду лише після розгляду окружним директором Податкової служби клопотання про повторне розслідування. Платник податків може також подати клопотання на розгляд Президенту Національного податкового суду, якщо районний директор (або регіональний комісар регіонального бюро оподаткування) не прийняв ніякого рішення щодо клопотання про повторне розслідування протягом 3 місяців після дня, коли запит було представлено. Це принцип «петиції після адміністративного оскарження». Вказане положення прагне уникнути перевантаження суду [10]. Відмінною рисою від інших подібних податкових інституцій є те, що рішення Національного податкового суду Японії є остаточними та не підлягають оскарженню для окружних директорів Податкової служби. Тоді як платники податків мають право оскаржити рішення Національного податкового суду в звичайному судовому порядку [9, с. 45]. Цікаво, що Національний податковий суд Японії функціонує під егідою Національного податкового агентства (kokuzei cho), тобто органу, рішення якого він уповноважений оскаржувати. Однак перед

тим, як ухвалити рішення, яке суперечить рішенням комісара Національного податкового агентства, він повинен подати відповідну заявку комісару, надаючи тим самим комісару скористатися правом вето такого рішення [11, с. 15]. За такої ситуації буде доволі складно прийняти рішення, яке суперечить рішенням комісара Національного податкового агентства. Отже, Національний податковий суд Японії виступає квазісудовим органом. Вважаємо такий механізм оскарження недоцільним і неприйнятним для застосування у вітчизняній податковій сфері, оскільки це є зайвим нагромадженням на систему податкового адміністрування та свідчить про досить обмежену незалежність суду в прийнятті рішень.

Податковий суд Канади створено в 1983 р. Він покликаний здійснювати незалежний перегляд рішень Агентства з мита й зборів Канади. Податковий суд Канади має регіональні відділення в містах Торонто, Ванкувер і Монреаль та власні представництва в більше 80 населених пунктів країни. Основним завданням Податкового суду Канади є розв'язання спорів між особою й корпорацією та Урядом Канади з питань, віднесених до його відання [12]. Суд має виняткову юрисдикцію з розгляду й вирішення звернень до суду з питань, які виникають із досить широкого переліку законів, зокрема Закону про збір за безпеку повітряних мандрівників (Air Travellers Security Charge Act), Канадського пенсійного плану (Canada Pension Plan), частини V.1 Закону про мито (Part V.1 of the Customs Act), Закону про страхування зайнятості (Employment Insurance Act), Закону про акцизи (Excise Act) 2001 р. тощо [13]. Рішення Податкового суду Канади можуть бути оскаржені у Федеральному апеляційному суді Канади [14].

В Україні ще з 2007 р. обговорюється ідея Всесвітнього банку щодо створення спеціалізованих податкових судів у зв'язку з тим, що адміністративні суди не встигають вчасно розглядати податкові справи, що затягує вирішення спорів між платниками податків та податковими органами. Вітчизняні посадовці активно підтримують таку ідею. Система податкових судів має відповідати адміністративно-територіальному устрою й традиціям системи судоустрою країни. Так, на думку посадовців, таких судів потрібно по одному в кожній області та суд останньої інстанції [15]. Однак перш ніж імплементувати зарубіжний досвід, слід з'ясувати, чи не створить така система додаткові способи зловживання правом, чи дійсно вона дозволить зробити адміністрування податків економічним.

У науці податкового права досі триває дискусія з приводу створення податкових судів в Україні. Зокрема, пропонується створення триланкової системи податкових судів: місцевих податкових судів, апеляційних податкових судів та Вищого податкового суду [16, с. 132]. Проте, як справедливо зазначає С.В. Пархоменко-Цироцианц, створення таких судів потребує відповідних витрат держави на фінансування їх діяльності. Суми, що надходять від сплати державного мита, не зможуть покривати всіх витрат на утримання такого органу [17, с. 44], оскільки мова

йде про створення комплексного судового органу. Як альтернативу зазначеному судовому органу науковець пропонує створити в адміністративних судах спеціалізовані відділи з розгляду спорів у галузі оподаткування [17, с. 44].

У цьому контексті варто звернутися до досвіду Великобританії з її квазісудовими органами – так званими Загальними та Спеціальними комісарами, які розглядають податкові спори в адміністративному порядку та покликані насамперед зменшити навантаження на суди загальної юрисдикції Великобританії, фактично розв'язуючи проблеми в адміністративному порядку [18, с. 13]. Такий підхід заслуговує на увагу, оскільки дозволяє зосередитися саме на вдосконаленні вже існуючої в Україні системи адміністративного оскарження.

Як вбачається з аналізу зарубіжного досвіду, процедури адміністративного й судового оскарження мають певні особливості. Так, досвід США демонструє, що будь-який податковий спір може бути розглянуто в судовому порядку лише після проходження сторонами обов'язкової процедури досудового врегулювання спору [19, с. 71–73], тобто адміністративна процедура розгляду спору є обов'язковою, на відміну від практики, яка склалася в Україні, де передбачено вибіркове вирішення податкових спорів шляхом або адміністративного оскарження, або судового, при чому процедура адміністративного оскарження не є обов'язковою. Водночас якщо платник податків звернувся до суду за оскарженням рішень, дій або бездіяльності контролюючих органів, то він уже не може застосувати процедуру адміністративного оскарження. Тобто вітчизняне законодавство передбачає, що після застосування судової процедури оскарження адміністративна вже не за-

стосовується. У Канаді також платник податків не має права звертатися до Податкового суду до розгляду скарги в адміністративному порядку [12].

Вважаємо, що така система оскарження є досить запутаною. Якщо звернутися до українського законодавства, то слід відзначити, що така процедура є неможливою, оскільки обов'язковість адміністративного оскарження рішення контролюючого органу перед процедурою судового оскарження суперечить ст. 55 Конституції України, ч. 2 якої передбачає, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [20]. Також така система в Україні створювала б додаткові перешкоди на шляху платника податку до захисту своїх законних прав, наприклад, у вигляді втрати часу.

Висновки. Таким чином, існуюча в Україні система оскарження дій (бездіяльності) контролюючих органів є досить розвинутою й перспективною, тому ми не підтримуємо ідею впровадження такого судового органу, як податковий суд. Водночас у вітчизняному податковому законодавстві слід вдосконалити юридичну техніку, зокрема в частині чіткого встановлення строків тих або інших процесуальних дій на кожній стадії адміністративного оскарження, регламентації процедурних прав усіх учасників процедури адміністративного оскарження. Також на сучасному етапі було б корисним впровадження спеціалізації суддів адміністративних судів за розглядом податкових спорів. Вказані кроки дозволили б оптимізувати процес оскарження платниками податків дій (бездіяльності) контролюючих органів, у результаті чого зекономити час і бюджетні кошти на вирішення суперечок у податковій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // *Голос України*. – 2010. – № 229–230. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Internal Revenue Code of 1986 by section 2 of the Tax Reform Act of 1986 // The Legal Information Institute of Cornell University Law School [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/26>.
3. Rules of Practice and Procedure. United States Tax Court. As Amended Through (July 6, 2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ustaxcourt.gov/rules/rules.pdf>.
4. Шишкін В.І. Податковий суд США / В.І. Шишкін // *Право України*. – 1995. – № 2. – С. 19–20.
5. Murphy K.E. Concepts in Federal Taxation / K.E. Murphy, M. Higgins. – South-Western, Cengage Learning. – USA, Mason, 2012. – 922 p.
6. The Federal Fiscal Court (Bundesfinanzhof). Information in English [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bundesfinanzhof.de/content/information-english>.
7. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23 Mai 1949 (BGBl. S. 1), zuletzt geändert durch das Gesetz vom 11 Juli 2012 (BGBl. I S. 1478) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_09.html.
8. Finanzgerichtsordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 28 März 2001 (BGBl. I S. 442, 2262; 2002 I S.679), die zuletzt durch Artikel 14 des Gesetzes vom 8 Juli 2014 (BGBl. I S. 890) geändert worden ist [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/fgo/index.html>.
9. National Tax Agency Report (2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nta.go.jp/foreign_language/Report_pdf/2014e.pdf.
10. National Tax Agency Japan. An Outline of Japanese Tax Administration (2003) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.nta.go.jp/foreign_language/report2003/text/03/01-04.htm.
11. Ishimura K. The State of Taxpayers' Rights in Japan. A Survey of the Legal Situation / K. Ishimura // Institute for International Trade Law. Asahi University. – Gifu, Japan, 1995. – 116 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pij-web.net/stj_eng/1.pdf.
12. Кучеров И.И. Налоговое администрирование и борьба с уклонением от уплаты налогов в Канаде / И.И. Кучеров // *Налоговый вестник*. – 2002. – № 12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lawmix.ru/bux/127426>.
13. Tax Court of Canada Act (R.S.C., 1985, c. T-2) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/T-2/FullText.html>.
14. Канада. Судебная система // *Политический Атлас* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pe-a.ru/ca/ca-courts>.

15. Налоговые суды – ключ к решению проблем? // Украинский Бизнес Ресурс. – 2007. – 29 октября. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ubr.ua/finances/banking-sector/alogovye-sudy--kluch-k-resheniu-problem-66>.
16. Щербанюк О.В. Громадянин як суб'єкт податкових правовідносин / О.В. Щербанюк. – Чернівці : Рута, 2000. – 280 с.
17. Пархоменко-Цироциянц С.В. Правове регулювання оподаткування доходів фізичних осіб в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / С.В. Пархоменко-Цироциянц. – О., 2005. – 192 с.
18. Гончаренко И.А. Механизм разрешения налоговых споров в Великобритании и ЕС : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право» / И.А. Гончаренко. – М., 2001. – 22 с.
19. Белоусов А.В. Процедуры разрешения налоговых споров по законодательству США : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 / А.В. Белоусов. – М., 2008. – 161 с.
20. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

УДК 347.961:35.075 (477)

СУБ'ЄКТИ ТА ОБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

SUBJECT AND OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF STATE NOTARIAL ACTIVITY

Білоус Т.Й.,

*асистент кафедри цивільно-правових дисциплін,
Національного університету державної податкової служби України*

Статтю присвячено суб'єктам та об'єктам адміністративно-правового регулювання державної нотаріальної діяльності, роль яких у правовому забезпеченні економічних відносин підтверджено світовою практикою. Прагнення України до євроінтеграції, вступ до Ради Європи, безумовно, сприяють визнанню нашої країни іншими державами й суб'єктами міжнародного права, що у свою чергу вимагає проведення низки реформ, у тому числі й у сфері нотаріальних правовідносин. Це пояснюється тим, що діяльність нотаріату відчутно впливає на різні аспекти суспільного життя. Людина щодня вступає в правовідносини. Найчастіше ці відносини є цивільно-правового характеру: від дрібного побутового правочину до створення особливого суб'єкта – юридичної особи.

Ключові слова: нотаріальна діяльність, нотаріат, адміністративно-правове регулювання, державне регулювання нотаріату, адміністративно-правові відносини, управління нотаріатом.

Статья посвящена субъектам и объектам административно-правовой регуляции государственной нотариальной деятельности, роль которых в правовом обеспечении экономических отношений подтверждена мировой практикой. Стремление Украины к евроинтеграции, вступление в Совет Европы, безусловно, способствуют признанию нашей страны другими государствами и субъектами международного права, что в свою очередь требует проведения ряда реформ, в том числе и в сфере нотариальных правоотношений. Это объясняется тем, что деятельность нотариата ощутимо влияет на различные аспекты общественной жизни. Человек ежедневно вступает в правоотношения. Чаще всего это отношения гражданско-правового характера: от мелкой бытовой сделки до создания особого субъекта – юридического лица.

Ключевые слова: нотариальная деятельность, нотариат, административно-правовое регулирование, государственное регулирование нотариата, административно-правовые отношения, управление нотариатом.

This article focuses on the subjects and objects of administrative and legal regulation of public notary, whose role in providing legal economic relations confirmed international practice. The desire of Ukraine to European integration, accession to the Council of Europe, of course, contribute to the recognition of our country's other states and subjects of international law, which, in turn, requires a number of reforms, not excluding acts and legal notarization. This is because the activities of notaries significantly affects various aspects of social life. A man enters a daily relationship. Most of these relations are civil law, from small domestic transaction and ending with the creation of a special entity – a legal entity.

Key words: activity notary, notaries, administrative regulation, state regulation of notaries, legal and administrative relationship, management notaries.

Питання суб'єктів та об'єктів адміністративно-правового регулювання державної нотаріальної діяльності було розглянуто в роботах таких науковців, як Г.Ю. Гулевська, Н.В. Карнарук, Г.Б. Романовський, О.В. Романовська, В.В. Комаров, Л.С. Сміян, Ю.В. Нікітін, К.І. Федорова. Теоретичні проблеми щодо змісту адміністративно-правового регулювання були предметом досліджень таких учених, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка,

І.Л. Бачило, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, Т.О. Коломоець, А.Т. Комзюк, В.К. Колпаков, М.М. Тищенко та інші. Праці зазначених науковців покладено в основу формування підходу до вивчення проблеми адміністративно-правового регулювання нотаріальної діяльності в Україні.

Для визначення змісту адміністративно-правового регулювання нотаріальної діяльності необхідно насамперед дослідити зміст поняття «нотаріальна